

El gust per la lectura 2023-2024

Les lleialtats, de Delphine de Vigan

Proposta de lectura per a 3r i 4t d'ESO

Dossier per a l'alumnat

Jaume Silvestre Llinares

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

El gust per la lectura 2023-2024

3r i 4t d'ESO

Dossier per a l'alumnat

Servei de Suports i Recursos Lingüístics

Subdirecció General de Llengües

Jaume Silvestre Llinares

Atès el caràcter docent d'aquesta publicació, per a la citació de fragments de textos d'altri i la reproducció de fotografies procedents d'obres publicades (de les quals se cita adequadament la font i el nom de l'autor) ens acollim al dret de citació reconegut a l'article 32.1 del text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempta de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original. La llicència completa es pot consultar a: [Creative Commons — Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional — CC BY-NC-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

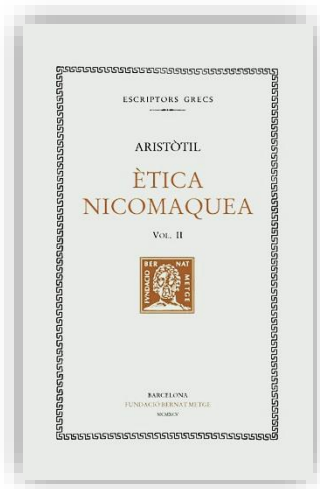
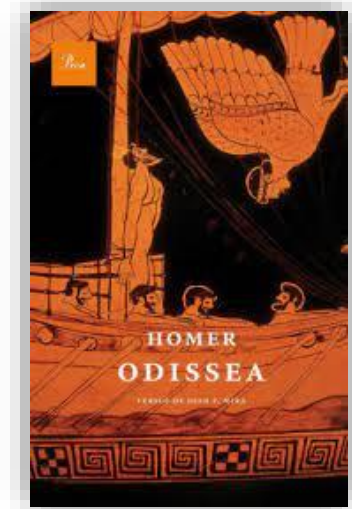
ÍNDIX

PRESENTACIÓ	3
L'amistat	3
L'amistat en la literatura	8
PROPOSTES DIDÀCTIQUES	12
Abans de la lectura	12
Durant la lectura	20
Després de la lectura	34
APÈNDIX	48

PRESENTACIÓ

L'amistat

L'amistat és un dels grans temes que des de l'antiguitat clàssica s'han vist reflectits en obres literàries o tractats filosòfics. L'amor, la mort, el viatge, el pas del temps o l'amistat han sigut els grans tòpics literaris que des d'antuvi han servit de carreu per bastir els clàssics literaris i irradiar així la resta de produccions artístiques. Una justificació del tema de l'amistat ha de passar inevitablement per ressenyar obres de l'antiguitat clàssica, com ara l'*Odissea* d'Homer, en la qual es plasma de manera conscient. A tall d'exemple, recordem la fidelitat que es traspua en la relació entre Ulisses i els companys de viatge en la tornada cap a Ítaca, especialment en el capítol en què Circe converteix en animals els companys d'Ulisses, però aquest no dubta a rescatar-los. Per quina raó? Segons el mateix Ulisses: "Jo, però, he d'anar-hi: és un deure molt fort que m'hi obliga" (2016: 177).¹ Una relació amb llums i ombres, cal matisar-ho, però que en els moments crítics és percebuda com un deure molt fort, com una obligació que hi ha a la base de l'amistat. O quan Ulisses torna a casa i es detalla la relació amb el porquer Eumeu, la qual oscil·la entre la devoció, la fidelitat i l'amistat. El porquer serva fidelitat absoluta a Ulisses; per això serà el seu guia a Ítaca mentre s'amaga sota l'aparença d'un rodamon, a qui defensarà i ajudarà a recuperar el seu honor en la sagnant batalla final contra els pretendents de Penèlope.

Si escarbem una mica més en el passat intel·lectual d'Occident, és inevitable fer referència a Aristòtil com a gran teoritzador del concepte de l'amistat. Les seues paraules escrites fa molts segles ressonen encara avui en dia amb una vitalitat sorprenent. En *Ètica nicomaquea*, Aristòtil dedicava dos capítols a reflexionar al voltant de l'amistat, el VIII i el IX; i ho feia al costat de temes ètics tan profunds com el bé, la moral, la temperança, la justícia o la virtut, per esmentar-ne alguns. En concret, Aristòtil afirmava amb paraules ben rotundes que "a continuació hauríem de tractar de l'amistat. Sens dubte, és una virtut, o quelcom que

¹ Totes les citacions de *l'Odissea* estan extretes de la ingent traducció de Joan Francesc Mira publicada per primera vegada el 2011.

comporta una virtut, i és d'allò més necessària per a la vida" (1995: 150 [1155a 5]), una sentència que deixa palesa la importància que des d'antuvi ha tingut aquest sentiment.² En aquest sentit, portem a col·lació la cèlebre classificació que el filòsof grec feia de l'amistat: la

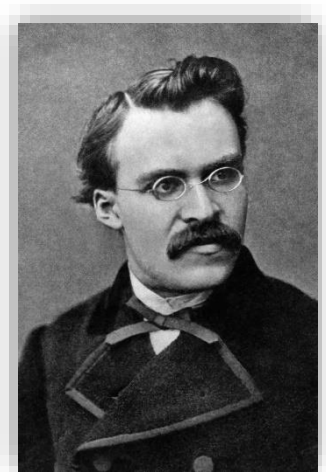
[Ramon Alcoberro](#)

plaent, l'útil i la virtuosa. D'acord amb el filòsof Ramon Alcoberro (2011), no s'ha de reduir la teoria aristotèlica sobre l'amistat a aquesta classificació, segons la qual els dos primers tipus, la plaent i l'útil, són imperfectes, i la tercera, la virtuosa, és la digna. Ans al contrari, Aristòtil defensa que l'amistat es produeix en un sentit social en homes virtuosos i que, per això, "l'amistat virtuosa és també plaent i útil, en un sentit superior que només es pot dir dels altres per analogia" (Alcoberro, 2011). D'aquesta manera, tota

amistat implica inexorablement uns voltant del sentit virtuos.

Per cloure aquesta breu reflexió aristotèlica, és inevitable recordar les tres característiques intrínseques de l'amistat virtuosa (Alcoberro, 2011) i que fan que es diferencie de la resta de tipus; aquests trets es treballaran a la secció didàctica amb l'objectiu que l'alumnat els identifique en *Les lleialtats*. En primer lloc, l'amistat primera o virtuosa es dona entre homes iguals o semblants en virtut; mentre que en l'útil i la plaent hi ha una relació jeràrquica: un mana i l'altre està subordinat. En segon lloc, l'amistat virtuosa és recíproca en el sentit de donar i rebre de manera recíproca. I, en tercer lloc, aquesta amistat s'ha de perllongar amb el pas del temps, per la qual cosa en algun moment s'haurà de posar a prova per alguna tessitura concreta.

Feta aquesta mirada retrospectiva, breu però necessària, al passat clàssic hel·lènic, fem un salt a un altre dels grans filòsofs occidentals que va teoritzar sobre l'amistat: Friedrich Nietzsche. El filòsof es va posicionar en sintonia amb Aristòtil en la seua concepció de l'amistat com una virtut que s'ha de fomentar des de la praxi. Per contra, negava la interpretació tradicional d'arrel judeocristiana de l'amistat basada en l'altruisme, la qual es fonamentava en una visió moralitzant. Així, afirmava que "els qui saben alegrar-se amb nosaltres estan per damunt i més a prop de nosaltres que els que ens

Friedrich Nietzsche

² Altres textos on Aristòtil fa referència a l'amistat són *Ètica a Eudem* (capítol VII), *Gran Ètica* (II, 11-17) i *Retòrica* (II, 4, 7 i 8).

compadeixen. L'alegria compartida fa 'l'amic' (el qual s'alegra amb nosaltres): la compassió, el company de desgràcies. Una ètica de la compassió requereix com a complement l'ètica, encara més elevada, de l'amistat" (Nietzsche, 2008: 270).³

Així, enfront de la compassió, l'aspecte nou de Nietzsche rau en el fet de valorar la jovialitat i la vitalitat com a eixos d'una amistat que uneix els éssers humans i reafirma la nostra existència.⁴ La jovialitat permet afirmar la vida, per posar en comú allò que fa l'amic; és, a la fi, el sentiment d'aquells que comparteixen en conjunt i que s'oposa a la compassió cristiana. Recordem, en aquest sentit, la cèlebre sentència del filòsof que resulta ben aclaridora: "Si es vol

tenir un amic, s'ha de voler també fer la guerra: i per fer la guerra, s'ha de poder ser enemic" (Nietzsche, 2007: 72).

Una vegada hem emmarcat el vessant filosòfic, convé fixar l'atenció en altres referents immediats que ens ajudaran a contextualitzar un concepte tan profund com el de l'amistat. Ens referim a Josep Pla i Joan Fuster, dos escriptors únics i irrepetibles de la cultura catalana de tots els temps. De Fuster l'any 2022 es va celebrar el centenari del seu naixement, cosa que ha permès reivindicar la seua vasta obra assagística, periodística, poètica, política i historiadora. I, a més, s'ha cosit la relació que establia amb Josep Pla, fins al punt d'evidenciar que ambdós genis compartien vides paral·leles i que els unia una gran amistat.⁵ Ambdós intel·lectuals van fer referència, precisament, a l'amistat a través dels seus escrits humanístics, per la qual cosa a continuació ens en farem ressò per bastir de contingut aquest sentiment en clau més propera.

Joan Fuster i Josep Pla

³ Traducció pròpia.

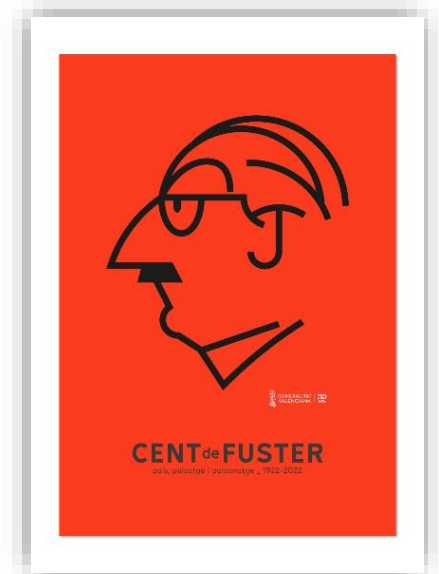
⁴ Aquesta concepció es distancia de la idea de l'amistat entorn d'un plaer comú d'acord amb Aristòtil, o a l'empatia del patiment de Schopenhauer.

⁵ Fem referència a l'exposició duta a terme per la Fundació Josep Pla: "Joan Fuster-Josep Pla: una conversa infinita" (2022).

Així, Josep Pla ens regalava la cèlebre taxonomia de l'amistat, que paga la pena reproduir a continuació:

No crec haver inspirat mai cap passió, ni entre els homes ni entre les dones, cosa que, en l'època que hem viscut, no em desplaça gens. En aquest aspecte de la vida hi ha els amics, els coneguts i els saludats. Rarament he arribat a conegut. He format part del bloc dels saludats. Poca cosa més —vull dir que no crec que jo hagués pogut arribar a alguna cosa més. (1974: 17-18)

Aquesta afirmació de Pla, un pèl suada, evidencia des d'un pla personal la terna de relacions humanes que l'autor havia identificat al llarg de la seua vida. D'aquestes paraules es desprèn que havia tingut pocs amics, atès el context social i el caràcter introvertit i reflexiu, potser esquerp, de Pla. Caldria, però, aprofundir en el concepte de l'amistat per a l'autor, ja que durant la seua vida trobem moltes referències a amics que va fer arreu, com les que tenia a Palafrugell, “La vida de poble, amb els amics que hi tinc, m'agrada” (2012: 23), o a Barcelona mentre estudiava i que tan bé va plasmar a *El quadern gris*. I, entre aquestes amistats, si més no, la de Joan Fuster ocuparia un lloc destacat en la vida de l'assagista empordanès. Per acabar aquest breu recorregut planià, sembla oportú recordar com la concepció aristotèlica de l'amistat ressona també en l'obra de Pla en afirmar que “no tinc cap condició per a l'amistat. Només estimo les persones que em poden ensenyar alguna cosa —i, un moment, les que em distreuen. Les efusions i atencions alienes em produeixen l'efecte d'una vexació. Els elogis em fan venir febre” (1 de gener de 1919). Una amistat, defensa, virtuosa que s'allunya del profit i de la utilitat més banal.

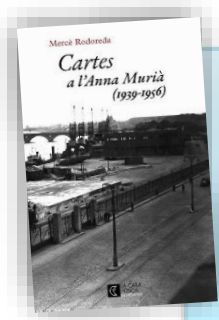

[Cent de Fuster](#)

L'altre amic, un dels homenots de la literatura catalana com és Joan Fuster, també va dedicar algunes ratlles a l'assumpte. Veiem la següent definició de l'amistat que fa en aquest aforisme: “Simula que t'interessen les trivialitats íntimes que et conta el teu veí. Potser així aconseguiràs que ell simuli igualment quan tu li contaràs les teves. Al final us trobareu convertits en amics, perquè en últim terme l'amistat consisteix en això” (2022: 56). Fuster, escèptic i racional, deixa a l'amistat l'espai d'allò compartit, tant allò bo com allò dolent, perquè “res no uneix tant com una bestiesa compartida” (2012: 95). I, també, és l'espai de la trivialitat, d'allò

atzarós que cal aprofitar perquè “la joventut és una cosa de la qual cal usar i abusar: no som joves dues vegades” (2012: 187). Al final, tota una incògnita per al mestre de Sueca, qui acaba sentenciant que “endevinar els amics: aquest és el secret” (2012: 109).

Altres exemples d'amistat entre escriptors i escriptores són el de Salvador Espriu i Bartomeu Rosselló-Pòrcel i el de Mercè Rodoreda i Anna Murià. Aquí teniu un fragment d'una de les cartes que la Mercè Rodoreda va escriure a la seva amiga Anna Murià entre 1939 i 1956.

Estimada Anna,

Moltes vegades quan he estat terriblement cansada amb un cansament com el d'aquells rucs que no poden tirar endavant malgrat els crits i les vergassades, he pensat, i només de pensar-ho semblava que la càrrega s'alleugés: “Si tingués l'Anna aquí...!”. T'he recordat molt més que no et penses i he enyorat més que no imaginaràs les teves sol·licituds maternals. Quantes vegades m'havies pujat el cafè amb llet al castell junt amb les notícies que l'endolcien o l'amargaven segons el vent d'on venia!

Bordeaux, 29-II-1945

A continuació, llegiu un fragment de la novel·la de Sebastià Alzamora *Dos amics de vint anys*, basada justament en la relació entre Espriu i Rosselló-Pòrcel.

En Tomeu i jo vam tenir temps de sobres per admirar-nos i per estimar-nos, per burlar-nos dels altres i de nosaltres mateixos, i també per desavenir-nos i fins i tot per barallar-nos. Suposo que això darrer hauria de saber-me greu, però no me'n sap; és en la discrepància, precisament, que se cimenten les amistats veritables. Aquelles que, fins i tot quan són més breus del que els amics havien imaginat, o precisament a causa de la seva brevetat, brillen amb el doble d'intensitat i il·luminen per sempre més aquells que n'han gaudit i que les han forjat. Perquè l'amistat no és tan sols un goig, ni el record de la llum de tardes felices, sinó també un treball fort i sostingut, un esforç que reclama braó, mall i enclusa. (2019:146-147)

Al capdavant, tot aquest apunt teòric en relació amb l'amistat que acabem de fer sembla convergir en el que cantava el grup valencià *La gossa sorda* en "Esbarzers": "Cuidar als amics com em cuiden ells a mi / Contar-nos les misèries amb formatge pa i vi". Per tant, en aquesta guia de lectura tractarem de reflexionar al voltant de les qüestions que engloben l'amistat i que han aparegut suara: el fet de compartir la misèria i les alegries, l'interès, cuidar l'amistat, posar-la a prova, el pas del temps...

L'amistat en la literatura

En la història de la literatura són incalculables els exemples que trobem en relació amb el tòpic literari de la *vera amicitia*. La vertadera amistat es predisposa com un tema universal que es pot

espigolar ací i allà fàcilment en literatura de qualsevol gènere i subgènere, però especialment en literatura juvenil. A tall d'exemple, recordem alguns amics i amigues, l'amistat dels quals es forja en les obres que apareixen fins a esdevindre'n, en molts casos, l'eix conductor.

Els sabríeu identificar i completar aquesta taula?

Imatge de la coberta	Títol de l'obra	Autor	Amics
			Don Quixot i Sancho Panza
		Marc Twain	

		Sir Arthur Conan Doyle	
			Ismael i Queequeg
		Elvira Lindo	
			Phileas Fogg i Passepartout
		Louisa May Alcott	

A banda d'aquestes obres, en destaquem d'altres més actuals en què el sentit de pertinença a un grup d'amics és essencial, per la qual cosa moltes d'elles comparteixen les aventures d'un club d'amics, d'una colla... Ací us en deixem algunes. Les heu llegit? En podríeu dir alguna altra que conegueu?

<i>Lucky i L'anticlub, d'Àngel Burgas</i>
<i>El club dels quatre secrets, de Francesc Gisbert</i>
<i>La colla dels deu, de Joaquim Carbó</i>
<i>El zoo d'en Pitus, de Sebastià Sorribas</i>
<i>El club dels cinc i El club dels set secrets, d'Enid Blyton</i>
<i>Emili i els detectius, d'Erich Kästner</i>
<i>Diumenge al matí al peu del salze, de Dolors Garcia</i>
<i>Tots els detectius es diuen Flanagan, d'Andreu Martín i Jaume Ribera</i>

Recordem ara dos exemples literaris en què es fa palesa clarament la vàlua i importància de l'amistat. En primer lloc, reproduïm un fragment del capítol IV d'*El petit príncep*, un llibre que s'enceta amb una dedicatòria enginyosa a l'amic de l'autor. En concret, en aquest fragment veiem com el narrador enyora el seu amic, el petit príncep, i posa en valor l'amistat durant la joventut sense evitar criticar el món dels adults. Al capdavant revela la hipocresia d'una societat en què prima el valor dels diners, que enterboleixen la vida.

Però, és clar, nosaltres, els qui entenem la vida, no ens ocupem dels nombres! M'hauria agradat començar aquesta història com els contes de fades. M'hauria agradat dir: "Això era una vegada un petit príncep que vivia en un planeta a penes més gran que ell, i que necessitava un amic..." Als qui entenen la vida, els hauria sonat molt més real. Perquè a mi no m'agrada que es llegeixi el meu llibre a la lleugera. Em poso tan trist explicant aquests records! Ja fa sis anys que el meu amic va marxar amb el seu be. Si ara intento descriure'l és per no oblidar-lo. És trist oblidar un amic. No tothom ha tingut un amic. I em puc tornar com les persones grans que ja només s'interessen per les xifres. (1990: 20)

En segon lloc, citem un clàssic de la literatura juvenil en què el rerefons de la Primera Guerra Mundial condiona l'esdevenidor quant a l'amistat entre els protagonistes Hans i Konradin. En aquest sentit, l'inici de la novel·la és revelador perquè el narrador, Hans, apel·la a l'enyorança per l'amistat pretèrita amb Konradin.

Va entrar a la meva vida el febrer del 1932 i no la va deixar mai més. Ha passat més d'un quart de segle des de llavors, més de nou mil dies, irregulars i avorrits, buits, amb la sensació d'esforçar-me i treballar sense esperança. Dies i anys, la majoria, tan morts com les fulles seques d'un arbre sec. Puc recordar perfectament el dia i l'hora que els meus ulls es van fixar en aquest noi que es convertiria en la causa de la meva felicitat més gran i del més gran desesper. Era dos dies després del meu setzè aniversari, a les tres de la tarda d'un dia gris i fosc, un dia d'hivern alemany. (2017: 7)

El record vívid a l'hora de transcriure el paràgraf es plasma en aquest fragment en què narra una situació única: l'arribada d'un company nou a classe. A nivell narratològic hi destaca la riquesa de la descripció, amb un ús precís i suggeridor de l'adjectivació i substantivació que ajuda a transmetre el to malenconiós i d'enyorança de l'incipit de l'obra.

PROPOSTES DIDÀCTIQUES

Abans de la lectura

El diari

1. L'objectiu final d'aquest dossier és l'elaboració d'un diari. Segur que sabeu com és, o potser fins i tot n'heu fet algun. Amb el vostre company o companya feu una pluja d'idees sobre les característiques d'un diari i anoteu les idees a la llibreta.

2. La nostra missió, però, no és fer un diari qualsevol, sinó de lectura. Quines penseu que serien les seues característiques?

A large, empty, light green rectangular area for writing, with a blue border and a small blue shadow at the bottom right corner. It contains a vertical list of six small black dots on the left side, indicating a list of characteristics.

3. Ara observeu la següent [infografia](#) feta amb [Canva](#) sobre el diari de lectura i els passos per a la seua elaboració. Quins aspectes comparteix amb un diari convencional? En quins es diferencia?

COM CREAR UN DIARI DE LECTURA

Passos per redactar un diari de lectura de manera efectiva

-

1 Utilitzeu un suport físic

Aconseguiu un quadern exclusivament per al diari de mida A5 o similar. Alternativament, també el podeu fer vosaltres.
-

2 Reflexioneu

Escriviu al diari tot el que vulgueu mentre relateu la lectura i l'argument amb experiències personals: records, cançons, pel·lícules, viatges, moments viscuts. Aporteu també algunes citacions del llibre per il·lustrar les entrades.
-

3 Creativitat

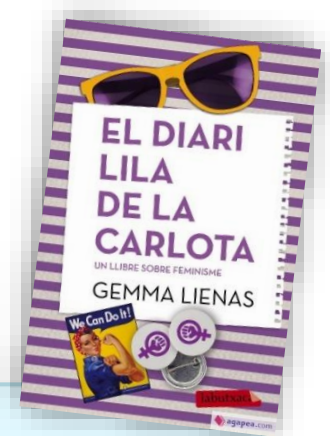
Deixeu volar la creativitat. Hi podeu enganxar fotos, fer dibuixos, escriure cançons... I cuideu la presentació.
-

4 Respecteu el format

Cal que seguïu les convencions pròpies d'un diari. Feu entrades independents i dateu-les. Vigileu l'extensió de cada entrada perquè hi estiguen equilibrades.

4. Per veure un exemple de diari, llegiu el següent fragment inicial de la novel·la *El diari lila de la Carlota* (2001) de Gemma Lienas. Paeu atenció a les següents qüestions de format de l'escrit, les quals ens donaran pistes per:

- els temes dels quals parlarà la narradora al diari
- el tipus de lèxic emprat
- les característiques de la narradora
- les referències al diari

8 de desembre

Però ¿això què és?, penso mentre desembolico la gran cursilada que m'ha regalat l'àvia Isabel.

Prou es veu que això, AIXÒ!, és un diari. Un d'aquests quaderns on una pot escriure la vida, els pensaments, les penes, les alegries, els enamoraments... ¿Saps què vull dir? Al·lucina, Carlota!, em dic. L'àvia Isabel, la mare del pare, sempre ha estat així de rareta. Mai no entén que les coses importants per a mi no són les mateixes que per a ella quan tenia la meua edat.

Total, vinga a esperar amb candeletes el meu aniversari i... plaf!, el dia que faig catorze anys, en comptes de regalar-me el disc compacte pel qual xalo d'ençà de fa un mes, ella va i em porta aquesta horterada.

Sóc a punt d'obrir la boca per deixar anar la meua contundent opinió sobre aquest quadern folrat, de plàstic de color rosa, amb una gran taca lila. Al mig d'aquesta esquitxada lila, hi ha un pany petitó, on es pot ficar la claueta que penja d'un cordill lligat al llom... Que bufó, que íntim!, fins i tot es pot tancar amb clau, per salvar de les mirades indiscretes allò que s'hi escriu a l'interior...

La mare em llença una de les seves mirades fulminants. Hi té molta pràctica; gairebé més que jo. M'empasso les protestes. Les mirades fulminants de la mare són molt més efectives que una puntada de peu al cul.

—Que guai! Quina idea tan fantàstica! —dic, molt diplomàticament.

L'àvia em somriu, encantada de la vida i convençuda que l'ha encertat de ple (...). Agafo un tros de pastís de xocolata fet per la mare, me'l menjo a tota velocitat i, després, desapareixo pel passadís, camí de la meua habitació. (...)

La porta s'obre a poc a poc i treu el nas una mà que aguanta un mocador blanc.

—Bandera blanca! —diu la veu de l'àvia Anna—. Què puc entrar?

No contesto de seguida. Tot i que amb l'àvia Anna m'hi entenc, no tinc ganes de parlar amb ningú. Un aniversari esguerrat és pitjor que una baralla amb la teva millor amiga, perquè cal esperar TOT UN ANY per adobar-ho. (...)

Li ensenyo el motiu de la meva mala lluna.

—Ecs, sí, un diari.

—Per la cara de fàstic, m'adono que no tens cap intenció de fer-ho servir, ¿oi?

—I és clar que no! ¿Que et creus que sóc petita o bleda?

—Ni petita, ni bleda. Et tinc per una noia molt espavilada.

—¿I vols que escrigui el meu diari?

—¿I per què no? Podries... —l'àvia agafa el quadern i se'l mira molt detingudament—, podries escriure-hi sobre els teus amors...

—Ai, àvia...!

—Dona, no facis escarafalls. Ho dic perquè amb aquesta coberta tan rosa... És clar que, amb aquesta taca lila, se m'acut que podries fer un diari feminista.

—¿Un què? —la miro com si s'hagués tornat boja.

—Sí, dona. Podries escriure-hi tot el que veiessis al teu voltat que sigui masclista, és a dir, qualsevol situació o actitud de la vida pública o privada en què les dones són considerades éssers inferiors als homes.

—¿I què hi té a veure el color lila amb això?

—El lila és el símbol del feminisme, de les persones que lluiten per aconseguir que les dones tinguin els mateixos drets que els homes.

—Ai, àvia! ¿Vols dir que no estàs una mica gagà? Si en fa de temps que les dones han aconseguit que se'ls reconegui la igualtat amb els homes...

—¿De debò creus que el masclisme està superat?

Veient l'expressió de la seva cara, no n'estic segura, però faig que sí amb el cap, perquè em sembla que ja no em puc fer enrere.

—Aha! —Crida l'àvia amb veu triomfal!—. Això és el que tu penses, com molta altra gent i, tanmateix, no és així. És veritat que, des d'un punt de vista legal, s'ha aconseguit la igualtat, però els costums continuen sent masclistes. És més fàcil canviar les lleis que no pas la mentalitat de la gent.

L'àvia se'm queda mirant. Després, branda el cap:

—Ja m'adono que no em creus del tot (...) Fes-me un favor: obre bé els ulls, observa si al teu voltant no hi ha situacions de tracte desigual cap a les dones i, si n'hi ha, rumia't la possibilitat d'escriure el diari lila de la Carlota.

Gemma Lienas, *El diari lila de la Carlota* (2008: 9-12)

5. L'autora de l'obra s'anomena Delphine De Vigan (Boulogne-Billancourt, 1966), la qual s'ha consolidat com una de les millors escriptores franceses actuals. Entreu en aquesta [pàgina web](#) i en [aquesta altra](#) i contesteu aquestes preguntes:

- Quantes obres de l'autora s'han traduït al català?
- S'ha adaptat alguna novel·la al cinema?
- En què consisteix el premi Goncourt des Lycéens que va guanyar amb l'obra *Basat en una història real* (2016)?

6. Aquesta guia se centra en un valor essencial a la nostra vida com és l'amistat. Com dèiem abans, comptem amb nombrosos exemples que incorporen l'amistat com a part fonamental de l'argument. Fixeu-vos en aquestes dues cobertes i amb el vostre company o companya decidiu quin en serà l'argument principal. Després, apunteu altres novel·les o narracions que conegueu que també tinguen l'amistat com a nucli i compartiu la informació a la classe.

7. Fixeu-vos en la coberta de l'edició de *Les lleialtats* que teniu i amb el vostre company o companya feu-ne una descripció breu. Aventureu-vos a fer hipòtesis al voltant del tipus d'història que s'hi tractarà, els personatges o l'ambientació.

8. Ara, pareu atenció al títol i tracteu de lligar la descripció que acabeu de fer amb el significat de “lleialtats”. Què pot implicar en relació amb el jove que apareix a la coberta? En quins contextos podem ser lleials?
9. Llegiu la definició que en fa l'autora, de lleialtat, just abans de començar la novel·la (p. 5). Pareu atenció en el to literari i altament metafòric d'aquesta descripció. Intenteu parafrasejar, amb les vostres paraules, les tres oracions que hi ha subratllades en la definició que reproduïm a continuació.

1. Són llaços invisibles que ens lliguen als altres —tant als vius com als morts—, són promeses que hem murmurat i que no sabem les repercussions que tenen; fidelitats silencioses, contractes firmats quasi sempre amb nosaltres mateixos, consignes admeses sense haver-les sentit, deutes que allotgem en els replers de la memòria.
2. Són les lleis de la infantesa que dormisquegen a l'interior dels nostres cossos, els valors en el nom dels quals ens aguantem drets, els fonaments que ens permeten resistir, els principis il·legibles que ens roseguen i ens empresonen. Les nostres ales i les nostres cadenes.
3. Són els trampolins sobre els quals les forces se'ns despleguen i les trinxeres en les quals enterrem els somnis. (De Vigan, 2021: 5)

- 10.** Per acabar aquesta reflexió inicial sobre la lleialtat, llegiu aquest poema de Josep Carner titulat precisament “Lleialtat” (1957). Reciteu-lo en veu alta i després tracteu d’esbrinar a quina lleialtat s’està referint el jo líric. Paeu atenció, especialment, a l’última estrofa, en què transmet un cert missatge esperançador.

“Lleialtat”, Josep Carner

El seny és esmussat, l’ull es desmenja
de l’esblaimat dibuix de l’aparent;
enllà de ma finestra indiferent
arrossequen les esmes d’un diumenge.

Que vanament aquell tapís no penja!
El cos suau, la cara resplendent
apaguen, en final desvagament,
la deessa que riu i la que es venja.

Ans que la nit final em sigui a punt,
al fatídic avui tombo la cara;
tan envilit, em sembla ja difunt.

I un nou esclat de fe m’anima encara,
i torno, cor batent, a la llum clara
per galeries del record profund.

- 11.** A continuació, llegiu la contracoberta i compareu les hipòtesis fetes fins ara amb la sinopsi que se’ns dona. A partir de tota la informació que teniu, considereu que la coberta és atractiva? Ara caldrà que creeu la vostra pròpia coberta i un altre títol per a la novel·la que pugui anar en consonància amb el que sabeu per ara d’aquesta. Podeu fer-ho digitalment amb Canva o en suport físic.

12. Seguidament, visionarem un curtmetratge titulat *Lifted* en què es narra la relació de dos marcians en la seua nau espacial (podreu trobar-lo fàcilment fent una cerca a [YouTube](#)).

- Resumiu en quatre línies l'acció i apunteu quins valors de l'amistat tracta i per què.
- Què és per a vosaltres un bon amic? Quines qualitats ha de tenir?

13. Acabem aquesta primera part amb música. No només la literatura ha sabut reflectir l'amistat a les seues pàgines, sinó que qualsevol manifestació artística hi és procliu. En l'àmbit de la música són nombroses les cançons amb lletres dedicades a aquesta temàtica. En podríeu esmentar alguna? Si no us en ve cap a la memòria, consulteu aquest [enllaç](#) i comproveu si en coneixeu alguna.

14. Escolliu ara una cançó de la vostra tria personal i definiu el tipus d'amistat que s'hi reflecteix.

15. Ara que tenim un bon grapat de cançons sobre l'amistat entre tota la classe, seria interessant que els donàrem un objectiu pràctic. De manera col·laborativa, creeu una llista d'Spotify, o de qualsevol altra plataforma, de cançons sobre l'amistat, la qual podríeu aprofitar per a la festa de graduació de 4t d'ESO.

Durant la lectura

16. Com podeu comprovar, cada capítol va encapçalat pel nom d'un dels protagonistes de l'obra: Hélène, Théo, Cécile, Mathis. Per què creieu que l'autora ha pres la decisió de titular els capítols d'aquesta manera?

- 17. Una de les característiques narratives de l'obra és que es tracta d'una **novel·la coral**.

Novel·la coral

En una novel·la coral tots els personatges estan interconnectats i tenen un protagonisme evident. El punt de vista narratiu va canviant en la majoria de capítols perquè com a lectors tinguem un panorama complet de les accions que afecten els personatges. Aquesta tècnica la podem veure en obres tan diverses com *Joc de trons*, *El riu i els inconscients* (1953) de Maria Dolors Orriols, *Les ratlles de la vida* (2011) de Raquel Ricart, *Camí de sirga* (1988) de Jesús Moncada, o *Canto jo i la muntanya balla* (2019) d'Irene Solà.

La condició de novel·la coral afecta també les decisions que pren l'autora a l'hora de narrar la història.

- a. Fixeu-vos en els tipus de narrador que hi apareixen en cada capítol. És sempre el mateix o va alternant? Busqueu-ne algun exemple.

- b. Quin efecte té l'elecció de cada tipus de narrador al llarg del relat?

Narrador extradiegètic (extern)		
El narrador està situat fora de la història i no és cap personatge de la història. Sap tot o gairebé tot del que es diu o es pensa.		
Narrador omniscient	Narrador quasi omniscient	Narrador equiscient
És el més comú. Té una visió global de tots els personatges i ho sap tot d'ells. Utilitza la 3a persona.	Només sap el que veu i sent. No pot transmetre el pensament dels personatges, com una càmera de vídeo.	Sap el mateix que els personatges.
Narrador intradiegètic (intern)		
Narrador protagonista	Narrador testimoni	
S'anomena també autodiegètic i és aquell que explica la pròpia història en 1a persona.	Transmet la història de manera subjectiva, però no n'és el protagonista.	

- 18.** Recordeu quines són les principals històries que estan enllaçades en l'obra? Completeu els següents quadres en què es veuen les relacions entre els protagonistes (Hélène, Théo, Cécile, Mathis) i la resta de personatges (podeu incloure-hi una breu descripció dels personatges i els espais on interactuen). Cal que feu aquesta tasca durant tot el procés de lectura per entendre bé totes les relacions que hi apareixen, i com aquestes es van modulant a mida que avança l'argument. Al cap i a la fi tindreu resums de l'obra. Una vegada acabats, compartiu la informació en grups de quatre per comprovar les diferents interpretacions de l'argument que tingueu.

Història de Théo	
1. Fets principals	

Història de Théo	
2. Descripció	
3. Espais	
4. Altres trets rellevants	

Història de Mathis	
1. Fets principals	
2. Descripció	
3. Espais	
4. Altres trets rellevants	

Història d'Hélène	
1. Fets principals	
2. Descripció	
3. Espais	
4. Altres trets rellevants	

Història de Cécile	
1. Fets principals	
2. Descripció	
3. Espais	
4. Altres trets rellevants	

19. **L'íncipit** és el terme emprat en literatura per designar les primeres paraules d'una obra, especialment d'una novel·la. Per què penseu que la primera oració és clau en una obra literària? En recordeu algun?

Íncipit

L'íncipit és el terme emprat en literatura per designar les primeres paraules d'una obra literària, especialment d'una novel·la.

20. Feu una ullada a aquests íncipits i argumenteu per què penseu que estan ben construïts o no. Podeu centrar-vos en quina informació dona dels personatges, el lèxic emprat, si és més narratiu o descriptiu.

A.

Soc Ferran Torres i em vaig masturbar per primera vegada quan tenia nou anys. Bé, en realitat només fou un intent perquè la desmanyotada fal·lera onanista em causà una irritació al gland i un notable unflament del penis. En si mateix el fet no és important, però el recorde perquè fou el dia abans de prendre la primera comunió; objectivament, un dels dies més desgraciats en la meua vida. (*Gràcies per la propina*, Ferran Torrent)

B.

La Julieta va venir expressament a la pastisseria a dir-me que, abans de rifar la toia, rifarien cafeteres; que ella ja les havia vistes: precioses, blanques, amb una taronja pintada, partida en dues meitats, que ensenyava els pinyols. Jo no tenia ganes d'anar a ballar ni tenia ganes de sortir perquè m'havia passat el dia despatxant dolços i les puntes dels dits em feien mal de tant estrènyer cordills daurats i de tant fer nusos i agafadors. (*La plaça del Diamant*, Mercè Rodoreda)

C.

Mai no som infinitament lluny d'aquells qui odiem. Per la mateixa raó, doncs, podríem creure que mai no serem absolutament a prop d'aquells qui estimem. Quan em vaig embarcar ja coneixia aquest principi atroç. Però hi ha veritats que mereixen la nostra atenció, i n'hi ha d'altres amb les quals no ens convenen els diàlegs. (*La pell freda*, Albert Sánchez Piñol)

- **21.** Llegiu ara l'incipit de la novel·la i decidiu quins elements hi destaquen quant a lèxic, acció, descripció, estil, narrador, enfocament...

Vaig pensar que al nano el maltractaven, ho vaig pensar de seguida, potser els primers dies no, però sí no gaire després de començament de curs, per la seva manera de comportar-se, d'esquivar la mirada, ja m'ho conec, això, m'ho conec molt bé, una manera de confondre's amb el paisatge, de deixar-se travessar per la llum. Però amb mi no funciona. Jo els cops els vaig rebre quan era una criatura i els senyals me'ls vaig amagar fins al final, per tant a mi no se m'enganya. (De Vigan, 2021: 7)

- 22.** L'amistat és, certament, un dels temes principals de la novel·la. Aquest sentiment apareix referit de manera clara en la novel·la en la relació entre Théo i Mathis, la qual no serà fàcil i travessarà per diversos alts i baixos. Quina és la primera acció que realitzen els dos amics a l'inici de l'obra? Què us transmet aquesta acció quant al tipus d'amistat que s'esdevindrà?

- 23.** Sabríeu dir en quin moment naix la relació d'amistat entre els dos joves?

24. Els inicis en una relació d'amistat sempre són crucials. En la novel·la llegim, a través de la mirada de Mathis, com l'amistat és un sentiment que es pot forjar sense una explicació que atenga a raonaments:

(...) no van haver de parlar per saber que es podien entendre. N'hi havia prou de mirar-se; afinitats tàcites —socials, afectives, emocionals—, senyals abstractes, fugaçs, de reconeixement mutu, que en canvi eren incapaços d'anomenar. Ja no es van separar. (De Vigan, 2021: 38)

- a. Esteu d'acord amb el fet que l'amistat pot tindre aquest punt irracional? Us ha passat mai?
- b. Què vol dir el paràgraf amb "afinitats tàcites —socials, afectives, emocionals"?

25. Joan Fuster va ser un escriptor valencià que va conrear diversos gèneres literaris, en particular l'assaig, la literatura de les idees. Va deixar escrites algunes reflexions breus, anomenades aforismes, precisament sobre l'amistat.

Aforisme

Un aforisme és una sentència o afirmació breu sobre un pensament que s'enuncia de manera estètica o taxativa. Parteixen de la subjectivitat i poden tractar sobre qualsevol tema.

Segons la vostra experiència, raoneu si esteu d'acord o no amb el següent aforisme de Fuster:

“Endevinar els amics: aquest és el secret.”

Joan Fuster

Es podria relacionar amb l'amistat entre Théo i Mathis?

26. Compareu ara la primera trobada de Théo i Mathis amb la dels dos protagonistes de *L'amic retrobat*, Hans i Konradin. Quins aspectes en comú trobeu entre una narració i una altra?

Va entrar a la meua vida el febrer del 1932 i no la va deixar mai més. Ha passat més d'un quart de segle des de llavors, més de nou mil dies, irregulars i avorrits, buits, amb la sensació d'esforçar-me i treballar sense esperança. Dies i anys, la majoria, tan morts com les fulles seques d'un arbre sec. Puc recordar perfectament el dia i l'hora que els meus ulls es van fixar en aquest noi que es convertiria en la causa de la meua felicitat més gran i del més gran desesper. Era dos dies després del meu setzè aniversari, a les tres de la tarda d'un dia gris i fosc, un dia d'hivern alemany. [...] Herr Zimmerman es tirà amunt el pinçanàs, va escrutar l'aula amb ulls cansats, va descobrir un seient just davant meu, va baixar de la tarima i, sorprenent-nos a tots, va acompanyar el nouvingut al lloc assignat. (Uhlman, 2017: 7-12)

27. En la següent taula, anoteu moments de la novel·la en què l'amistat entre Théo i Mathis es pugui veure palesa. Es tracta de buscar accions en què compartisquen moments junts com farien dos amics i quin sentiment experimenten. Una vegada fet això, compartiu la informació en grups de quatre per contrastar les vostres aportacions.

Amistat Théo i Mathis		
Acció	Espai	Sentiment
1. Beuen vodka amagats entre classe i classe	A l'amagatall de l'escola	Eufòria, riure
2.		
3.		
4.		
5.		

28. Heu sentit mai a parlar d'Aristòtil? Feu una cerca ràpida a internet i anoteu de quina època és i quins àmbits del coneixement va estudiar.

29. Ara que ja coneixeu una mica més la gran importància del filòsof en la cultura occidental, la seua teoria sobre l'amistat ens ajudarà a entendre la relació entre Théo i Mathis des d'una òptica ètica. Completeu la taula següent sobre els tres tipus d'amistat a partir de la informació que trobareu en [aquesta pàgina web](#) i en [aquesta altra](#).

Tipus d'amistat	Definició
1.	
2.	
3.	

- 30. Un cop hem perfilat el marc teòric de l'amistat, caldria considerar quin seria el tipus d'aquest sentiment entre Théo i Mathis. Primer, llegiu aquesta citació de l'obra que il·lustra la relació entre els dos a través dels ulls de Cécile, la mare de Mathis, i esmenteu com es percep aquesta. Després, decidiu si l'amistat seria plaent, útil o virtuosa (per fer-ho, recordeu moments de la relació entre ambdós i decidiu on s'encabiria millor). Potser trobeu més d'una resposta.

L'any passat, quan va començar sisè, en Mathis va conèixer en Théo, i des d'aleshores per a ell ja no hi ha hagut ningú més. S'hi va enganxar de manera immediata, exclusiva, i el defensa amb dents i ungles quan expresso alguna reserva o li faig alguna pregunta sobre ell. (De Vigan, 2021: 33)

- a. Amistat plaent
- b. Amistat útil
- c. Amistat virtuosa

31. Per últim, l'amistat virtuosa aristotèlica és recíproca i té la voluntat de perllongar-se en el temps, per la qual cosa caldrà que hi haja una prova que forge l'amistat. A la novel·la aquesta prova s'esdevé a la part final quan s'organitza la "festa" al jardí Santiago-du-Chilli per beure alcohol. Argumenteu per què aquesta trobada es pot considerar com una prova d'amistat de Mathis cap a Théo. Per fer-ho, podeu fer al·lusió a la següent citació:

A en Mathis li agradaria mantenir-se al marge d'aquesta història, quedar-se a casa i no saber-ne res. Però no pot deixar en Théo sol amb aquells.

S'haurà d'empesca la manera de ser-hi. Haurà de mentir. Trobar un motiu irrefutable perquè la mare el deixi sortir malgrat *el que va passar*, perquè ella en parla així, en veu baixa. [...]

De fet mentir no és gens difícil, quan es tenen bons motius. (De Vigan, 2021: 147)

32. La veritat és que de proves d'amistat se'n poden trobar a dojo en literatura. Són aquells moments que serveixen per fonamentar un vincle profund entre els personatges, per eixamplar-ne els marges i posar a prova la lleialtat. Fixeu-vos en aquest exemple extret d'un dels clàssics de literatura juvenil de tots els temps: *Les aventures de Huckleberry Finn* (1884) de Tom Sawyer i resumiu en què consisteix aquesta prova d'amistat:

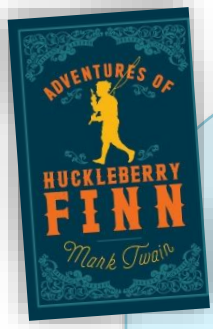
Però nosaltres no vam contestar, ans ens vam fer a la vela comes ajudeu-me. Aleshores s'aixecà un tumult i sentírem uns quants bang! bang! I les bales ens passaren xiulant a prop. Vam sentir-los cridar:

—Són aquí! Han trencat cap al riu! Darrere d'ells, nois! I deixeu anar els gossos!

De seguida els vam tenir darrere nostre, corrent a tota vela. Podíem sentir-los, perquè portaven botes i xisclaven, i nosaltres no portàvem botes ni xisclàvem. Érem al corriol del molí i, quan ells ja ens encalçaven molt de la vora, els vam esquivar amagant-nos dins la brolla i deixant-los passar de llarg. Després ens posàrem a córrer darrere seu. Havien tingut els gossos tancats, perquè no espantessin els lladres, però ara algú ja els havia deixat anar, i allí els teníem, amb una udoladissa que semblaven un milió. Però eren els nostres gossos i, per tant, ens vam aturar perquè ens atrapessin; i quan ells van veure que no érem sinó nosaltres i que no podíem oferir-los cap mena d'emoció, se limitaren a dir-nos vostès estiguin bons i continuaren el seu camí, sallant en direcció a la cridadissa i el soroll.

Aleshores nosaltres prosseguírem endavant cap al riu, volant darrere seu, fins a arribar prop del molí. Després vam travessar la brolla en direcció on jo tenia lligada la canoa, hi saltàrem dins i ens posàrem a remar cap al centre del riu amb totes les nostres forces, mirant de fer el mínim soroll possible. Aleshores, tranquils i assossegats, férem cap a l'illa on hi havia el meu rai, mentre els sentíem xisclar i lladrar al llarg de la riba, fins que la distància anà esmorteint els sorolls i desaparegueren. Quan pujàrem a bord del rai, vaig dir:

—Bé, Jim, ja tornes a ser un home lliure, i m'hi jugo el coll que mai més no tornaràs a ser un esclau.

—I ha e'tat una bona feina també, Huck. Ha e'tat ben p'anejant i ben escoltat. No hi ha ningú capaç d'enginyar-se un pla més complicat i ep'endid que aque't.

Estàvem tots més contents que unes pasqües, però en Tom més que cap, perquè portava una bala en el tou de la cama. Quan jo i en Tom vam sentir això, ja no ens sentírem tan engrescats com abans. Li feia molt de mal i sagnava, de manera que el vam estirar en el wigwam, vam estripar una de les camises del duc per fer-ne una bena, però ell va dir:

—Doneu-me els draps, puc fer-me-la jo sol. No pareu ara, no feu el ximple ara que l'evasió va com oli en un llum. Empunyeu els remes i feu volar el rai! Xicotets, ho hem fet de forma excel·lent! I tant que sí! Tant de bo ens haguessin encomanat a nosaltres l'afer Lluís XVI, perquè aleshores no haguessin escrit a la seva biografia cap "Fill de Sant Lluís, ascendeix al cel". No, senyor, nosaltres l'hauríem animat a passar la frontera... això és el que hauríem fet... i amb tota la netedat del món, també. Agafeu els remes... agafeu els remes!

Però jo i en Jim ens consultàvem i pensàvem. I al cap d'un minut jo vaig dir:

—Digues-l'hi, Jim.

I en Jim digué:

—Bé, doncs, així é' com jo ho veï, Huck. Si fos ei a qui posaven en llibertat, i un de's minyons rebla un t'et, ei diria: "Endavant i sa'veu-me, deixeu-vos de me'ges pe' sa'var aque't? L'amo Tom Sawyer faria això? Diria això? Ja sap que no! Doncs, bé, sa pensa que en Jim ho farà? No, sanyor... jo no dono pas més sense avisar un me'ge, baldament passin quanta anys! (Twain, 1981: 304-306)

- 33.** Recapituleu el final de la història des del moment en què Théo perd el coneixement pel consum d'alcohol i pateix un suposat coma etílic. Supera Mathis la prova d'amistat esmentada abans? Després, redacteu en un màxim de cinc línies què hauríeu fet vosaltres en la pell de Mathis.

34. Com dèiem abans, l'escriptor Joan Fuster va crear molts aforismes sobre les relacions humanes, entre elles l'amistat. Llegiu aquests dos aforismes fusterians:

- a. **“Res no uneix tant com una bestiesa compartida.”**
- b. **“La joventut és una cosa de la qual cal usar i abusar: no som joves dues vegades.”**

Argumenteu si esteu d'acord amb el que transmeten aquests aforismes des d'un punt de vista personal. Després, relacioneu-los amb el consum d'alcohol a la novel·la per part de Théo i Mathis i decidiu si en aquest marc tenen sentit.

35. El consum d'alcohol per part dels adolescents Théo i Mathis és un dels leitmotivs de l'obra.

Leitmotiv

En literatura, un leitmotiv és una idea o motiu que es repeteix en una narració i que li dona un significat particular.

L'alcohol és una droga que es pot comprar de manera legal en la nostra societat, però encara hi ha molta desinformació sobre ella. Amb l'aparició de les noves tecnologies de la informació s'han escampat diversos mites o *fake news* impulsats per empreses, polítics o lobbies del sector (podeu fer una ullada a [aquests articles](#) sense cap fonament científic). A tall d'exemple, algunes de les desinformacions són:

- L'alcohol desinhibeix i ens fa més divertits.
- Beure una copa de vi equival a una hora d'anar al gimnàs.
- Una copa de vi és bona per al cor.
- L'alcohol alimenta.

- Fa entrar en calor.
- Ajuda a oblidar els problemes.

Feu una cerca en aquestes pàgines web i anoteu els arguments que desmunten aquestes informacions enganyoses:

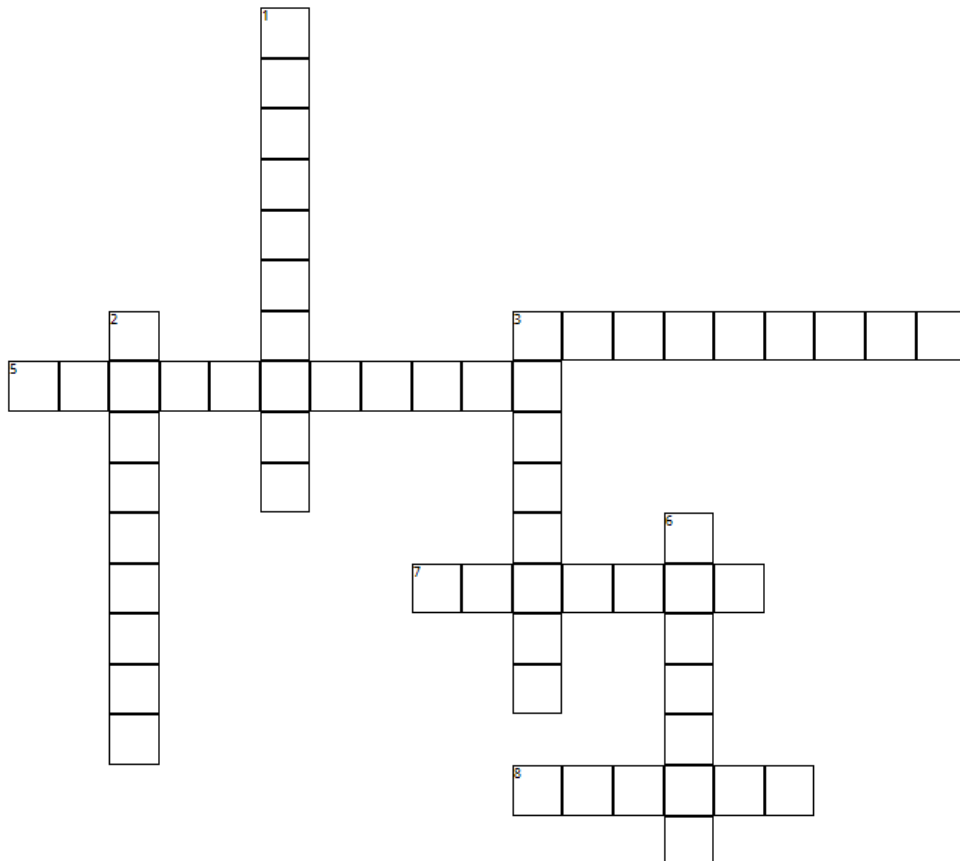
- [Mites i falses creences sobre l'alcohol](#)
- [Aprenent a desaprendre](#)
- [Alcohol i salut](#)

- **36.** A la novel·la sembla que el consum d'alcohol està relacionat amb alguna de les desinformacions apuntades abans. Quina relació penseu que hi ha entre la vida de Théo i l'inici en el consum d'alcohol? Penseu que la salut mental és un factor que pot empènyer a aquesta droga?
- 37.** D'acord amb la resposta de la pregunta anterior, penseu que Théo és culpable dels seus actes o que l'entorn familiar, escolar i social l'ha empès a l'alcoholisme?
- 38.** Les lleialtats es poden veure en la novel·la des de molts angles segons els personatges implicats. A banda de les lleialtats de Mathis i Théo, n'explorarem ara d'altres que condicionen la vida d'Hélène i de Cécile. Completeu la següent taula amb la informació bàsica sobre aquestes lleialtats.

Hélène i Théo
Cécile i William

Després de la lectura

39. Per consolidar una amistat duradora hi ha diversos ingredients que s’han de conjuminar. Un element necessari és un que hem comentat abans i que dona títol a la novel·la: la lleialtat. Aquesta s’entén com un pacte tàcit entre els amics per guardar secrets, per defensar l’amic o amiga en situacions compromeses, per cuidar la seua intimitat, o per evitar caure en la traïció. A continuació, completeu [aquests mots encreuats](#) amb lèxic relacionat amb l’amistat i la lleialtat:

Verticals	Horizontals
1. Àmbit privat d’una persona	3. Obligació concreta per una promesa, una paraula donada
2. Qualitat de ser raonable, sincer	5. Acció de confiar o de fer saber a algú alguna cosa que no ha de divulgar
3. Imputació greu i falsa contra algú	7. Persona exempta d’hipocresia o simulació
6. Violació de la lleialtat	8. Que guarda fidelitat

40. Passem ara a analitzar els marges de la lleialtat que s'estableixen entre els diferents personatges en funció de les circumstàncies vitals que han de travessar. Completeu en grups de quatre la següent taula amb els personatges, les relacions i els fets en les quals hi ha implicada la lleialtat.

MATHIS I THÉO			
Personatge	Resum del fet	Motiu de la lleialtat	Implicacions
Mathis			
Théo			

HÉLÈNE I THÉO			
Personatge	Resum del fet	Motiu de la lleialtat	Implicacions
Hélène			

CÉCILE I WILLIAM			
Personatge	Resum del fet	Motiu de la lleialtat	Implicacions
Cécile			

HÉLÈNE I FRÉDERIC			
Personatge	Resum del fet	Motiu de la lleialtat	Implicacions
Frédéric			

THÉO I SON PARE			
Personatge	Resum del fet	Motiu de la lleialtat	Implicacions
Théo			

 41. De les lleialtats apuntades a la taula anterior, en els mateixos grups anteriors, argumenteu quina us sembla la més profunda, la que exemplifica l'amistat més vertadera. I la que vosaltres no seguiríeu per arriscada o sense sentit.

 42. Tot aquest joc de lleialtats existents en la novel·la condiona que els personatges no diguen tota la veritat, que amaguen coses o que porten vides paral·leles. Així, molts d'ells actuen en la societat amb una màscara, és a dir, mostren uns sentiments per amagar unes realitats conflictives. Llegiu aquest exemple de Cécile en el qual afirma que té una doble personalitat, ja que parla amb ella sola i contesteu a les preguntes que hi ha a continuació:

a. Segons la citació, quines són les dues personalitats de Cécile?

Parlo sola, sí, per calmar-me, consolar-me, animar-me. Em tutejo, perquè malgrat tot les dues parts de mi mateixa es coneixen de fa temps [...] Però el cas és que aquesta part de mi que s'adreça a l'altra sempre es mostra confiada, i reconfortant. Veu sempre el millor de cada cosa [...] Aquestes dues parts de mi sempre han existit. Dues forces en pugna, en certa manera, però que fins ara no es comunicaven entre elles. (De Vigan, 2021: 31-31)

b. Exemplifiqueu quines són les dualitats dels següents personatges en aquesta [taula](#):

The worksheet is titled "DUALITATS DELS PERSONATGES" in a decorative font. Below the title, there are two columns labeled "IMATGE EXTERIOR" and "IMATGE INTERIOR". Under the first "IMATGE EXTERIOR" column, the name "THÉO" is written. Each column contains a large, empty rounded rectangle for notes. The page is decorated with small icons of flowers, stars, and leaves.

- **43.** Després de tot aquest recorregut per les vicissituds dels protagonistes de l'obra, arribem al moment en què cal que us poseu en la seua pell i expresseu la vostra opinió en situacions similars. En grups de quatre, decidiu com actuaríeu en els següents casos i proposeu una nova situació per compartir amb la resta de grups.

Què faríeu si...

- a. Un amic o amiga vostre se sent humiliat per un company de classe davant els amics.

Què faríeu si...

b. El vostre germà/na acostuma a copiar als exàmens.

c. La parella del vostre amic/ga controla el mòbil i tot el que fa el vostre amic/ga.

d.

44. Centrem-nos ara en l'estil de la novel·la i en la manera de transmetre els fets. Els tipus de textos que hi apareixen són el narratiu, dialogat i descriptiu. En les vostres paraules, aporte un exemple de *Les lleialtats* de cadascuna d'aquestes tipologies textuales. Quin d'aquests penseu que hi predomina?

- a. Narratiu
- b. Descriptiu
- c. Dialogat

45. En aquesta novel·la, la descripció té un paper destacat en la tècnica literària de l'autora per transmetre els sentiments dels personatges. Hi trobem paràgrafs altament sensorials en què es descriuen amb minuciositat personatges, els seus pensaments, accions o espais. Llegiu aquesta descripció i apunteu aquells elements que us criden l'atenció quant a l'estil, així com els adjectius que hi trobeu.

És una onada de calor que no sap com descriure, que crema i abrasa, un dolor i un conhort, alhora; és un moment que es compta amb els dits d'una mà i ha de portar un nom que ell no coneix, un nom químic, fisiològic, que n'expressi la força i la intensitat, un nom que rimi amb *combustió* o *explosió* o *deflagració*. Té dotze anys i mig i si hagués de contestar sincerament a les preguntes que li fan els adults: “Quina feina t'agradaria fer?”, “Què és el que t'apassiona?”, “A què t'agradaria dedicar-te?”, si no tingués por que els últims punts de suport que semblen subordinats al seu voltant no s'esfondressin a l'acte, contestaria sense dubtar: m'agradaria sentir l'alcohol dins del cos. De primer a la boca, aquell moment en què la gola acull el líquid, i després aquelles dècimes de segon en què la calor li baixa a l'estómac, podria resseguir-ne el rastre amb el dit. Li agrada aquella onada humida que li acaricia el clatell i se li escampa per tot el cos com una anestèsia. (De Vigan, 2021: 11)

46. A nivell comparatiu, cal recordar un dels clàssics contemporanis de la literatura catalana que va mestrear la descripció en els seus assajos: Josep Pla. En les seues obres destaca la precisió en les descripcions, la quantitat i riquesa de l'adjectivació. Entreu en la pàgina web de Lletra.uoc.edu i anoteu aquella informació rellevant pel que fa a l'estil de Pla.

- 47.** Josep Pla era molt amant de viatjar i de reflexionar sobre el que va veure i viure als seus viatges. Veiem ara un exemple de Josep Pla en el qual fa una descripció d'un espai, en concret de la ciutat de Florència. Llegiu en veu alta el text a classe i subratlleu els adjectius que hi trobeu. Cal que busqueu al diccionari aquells el significat dels quals no conegueu.

La ciutat és petita, provincial i crepuscular. Les ribes de l'Arno, generalment desertes, són d'una pedra picada duríssima i formidable. El riu té una modèstia fonamental i sembla tenir una finalitat merament decorativa. A l'hivern baixa groc i tèrbol; a l'estiu és tan prim i clar que deixa veure una sorra neta i rosada; de vegades flota, sobre l'aigua, un fiaschetto de Chianti que bamboleja seguint riu avall. Ara, quan el riu passa per sota el Ponte Vecchio, es torna important. El pont és una peça única. Vull dir una peça de museu. (Pla, 1982: 89)

- 48.** Ara és el vostre torn. Inspirats en la descripció que Pla fa de la ciutat de Florència, redacteu en un màxim de deu línies una descripció d'un indret especial per a vosaltres, que us agrade per alguna raó, que tinga un significat emotiu... Feu la redacció de manera individual i després compartiu-la en grups de quatre.

49. Josep Pla va escriure també moltes descripcions de personatges destacats de la seua època, molts dels quals es troben recopilats a l'obra *Homenots*. Quan es tracta de descriure una persona, es pot recórrer a fer ús de dues tècniques literàries: la **prosopografia** i l'**etopeia**.

a. Feu una cerca ràpida a internet i anoteu el significat d'aquests termes.

b. Una vegada fet això, llegiu aquest altre exemple en què Josep Pla es descriu a ell mateix i justifiqueu si es tracta d'una prosopografia o d'una etopeia.

Sota les celles poblades i les pestanyes desproveïdes de llargada, de corba romàntica i de caient fascinator, els ulls, petits, tancats dins d'una incisió d'esclatxa de guardiola, tenen una certa vivacitat, molta mobilitat, i són —segons m'han dit— molt impressionables, tant a la visió exterior com als reflexos interns. Són uns ulls sense educació i sense hipocresia, que em traeixen, sembla, a cada moment. Aquest defecte dels meus ulls és característic de les meves faccions, extremament mòbils —d'una mobilitat tan acusada que sempre que algun amic dibuixant m'ha volgut fer un retrat de cara ho ha hagut de deixar córrer ràpidament. És trist no poder disposar d'unes faccions estàtiques, fixes i acadèmiques, d'un mecanisme facial impassible. Perquè, de què serveixen unes faccions així? Què signifiquen? No crec pas que siguin un símptoma de sensibilitat important —com el front ample no és un símptoma d'intel·ligència segura, diguin el que diguin els novel·listes. Amb una cara tan mòbil, val més no moure's de casa, abstenir-se de tot contacte amb la gent. Si no podeu dissimular els sentiments que els altres us provoquen —si no podeu dissimular les decepcions de les senyoretes—, val més retirar-se a la Tebaida de la misantropia. Crec que és un bon consell per a totes les persones que tenen la desgràcia de tenir unes faccions com les meves. D'altra banda, no podria pas dir de quin color tinc els ulls exactament. Són potser massa petits per a veure'ls clars. De vegades em semblen d'un negre gris amb un puntet brillant susceptible de donar un esclat viu. [...]

Així, les meves faccions conspiren en tot moment contra l'estabilitat dels meus sentiments, fan suposar a la gent que em tracta que el meu sistema d'afeccions i tendències no té seguretat ni una base fixa. Em consideren un home voleiadís i fugisser, superficial, enigmàtic, insegur i errívol. D'ací ha sortit la teoria de la meva frivolitat cínica. Altres es malfien de mi. No arribo a inspirar confiança a la gent. Em consideren un home doble o triple, d'una discreció absolutament relativa. Estic segur que moltes persones no s'han acostat al meu petit cercle —insignificant, certament— i altres han fet tots els possibles per mantenir-me fora del seu, perquè s'han malfiat de mi. I tot això perquè tinc unes faccions tan plàstiques, aquesta escandalosa piga sota el pòmul esquerre i una cara tan mòbil, canviant i diversa — que jo, en tot cas, no he escollit! Si jo hagués pogut triar la meua fesomia, m'hauria decidit per les isobàriques enravenades, rígides i immutables dels estaquirots anglesos. (Pla, 1977: 186-187)

- 50.** Tornem ara a *Les lleialtats* per continuar resseguint el valor de la descripció en la novel·la. Llegiu aquest fragment i apunteu què s'està descrivint i quin estil es fa servir.

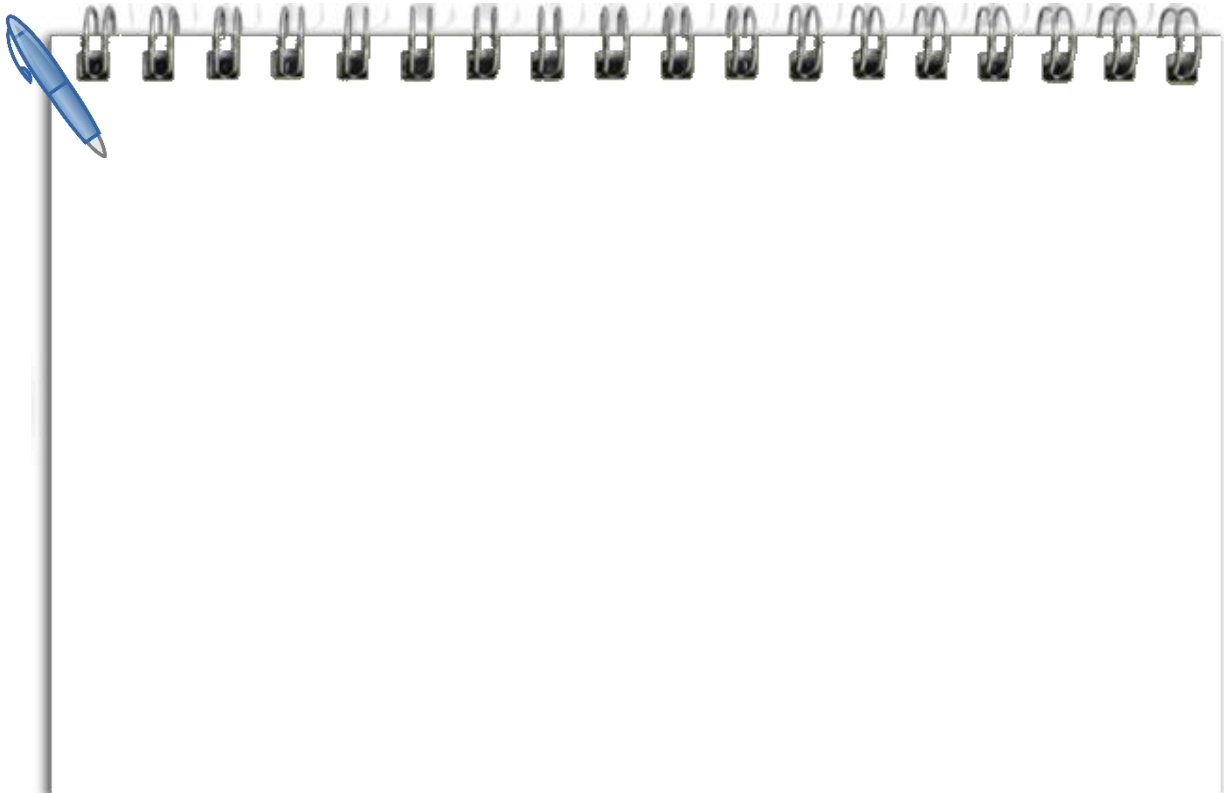
El director va repassar amb deteniment els comentaris als informes, i en efecte uns quants professors havien advertit el seu mutisme el curs anterior, però res més. Me'ls vaig llegir en veu alta: "Alumne molt introvertit", "Ha de participar més a classe", "Bons resultats, però massa callat", etcètera. Els pares estan separats, tenen la custòdia compartida, tot ben normal. El director em va demanar si en Théo es relacionava amb altres nois de la classe, i jo no podia pas dir el contrari, sempre van junts, s'han ben trobat, aquests dos, la mateixa cara d'àngel, el mateix color de cabells, la mateixa pell clara, podrien ser bessons. Els observo per la finestra quan són al pati, formen un sol cos, esquerp, una mena de medusa que es retreu de cop quan se li acosten i es torna a estendre un cop passat el perill. (De Vigan, 2021: 8)

- **51.** Pel que fa a la descripció dels personatges, podem espigolar en diferents capítols els trets principals dels protagonistes, especialment pel que fa a la personalitat. Un d'aquests que apareix descrit amb més detall pel pes argumental que té és Théo. Busqueu exemples en el llibre en què coneguem detalls de la personalitat de Théo i del seu aspecte físic. Una vegada en tingueu un nombre suficient (unes deu característiques) creeu un retrat robot a partir d'alguna de les aplicacions que podeu descarregar al mòbil, com ara Police Mobile Tool N1 o alguna intel·ligència artificial.

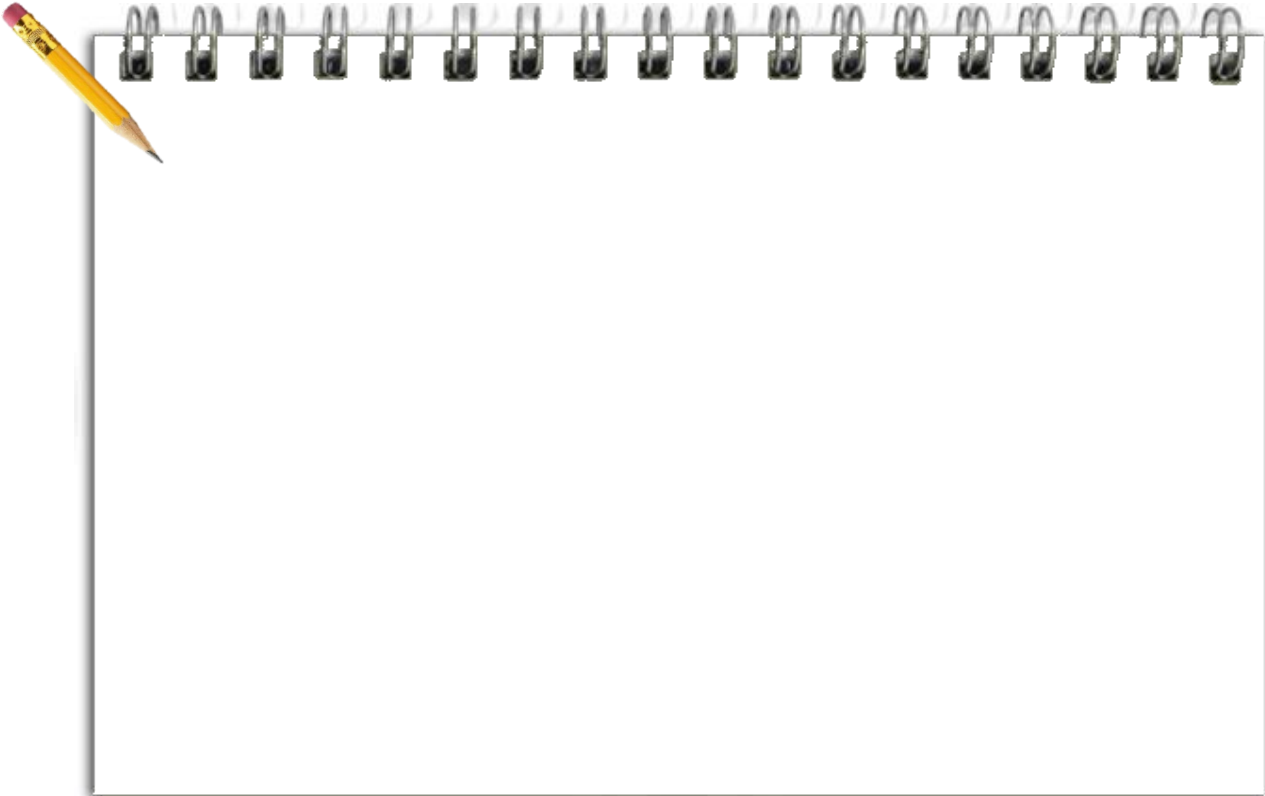

- 52.** A continuació, dissenyeu una infografia amb Canva en la qual escrigueu els trets físics i psicològics de Théo i enganxeu el retrat físic que heu dissenyat a la tasca anterior.

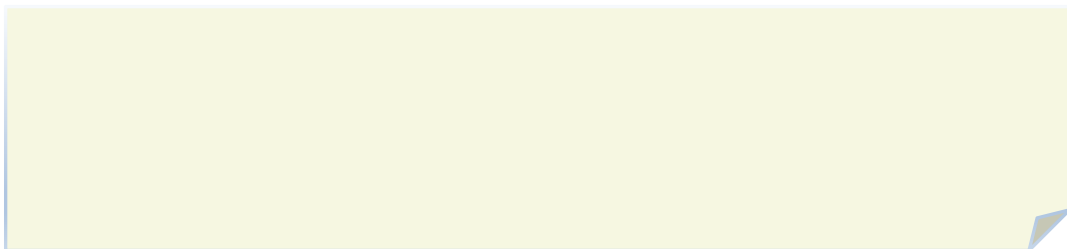
- **53.** Per últim, us proposem que redacteu en deu línies la descripció d'un bon amic o amiga. Pot ser qui vosaltres vulgueu, però cal que tinga un estil literari com el de Josep Pla o De Vigan: utilitzeu adjectius rics, comparacions, metàfores; igualment, podeu decidir de fer una prosopografia, una etopeia o un retrat.

54. Una vegada tingueu feta la descripció, compartiu-la en veu alta amb un company i una companya. Mentre estigueu escoltant la descripció del company o companya, feu un dibuix d'acord amb els trets assenyalats, o bé un esquema o mapa conceptual.

55. Us atreviríeu a fer un aforisme sobre l'amistat? Penseu què és per a vosaltres aquest sentiment i escriviu una frase breu, enginyosa i suggerent que reflectisca la vostra visió de l'amistat. Una vegada la tingueu pensada la podeu escriure de manera artística perquè quede atractiva i, després, penjar-les al suro de la classe.

56. Finalment, compartiu els aforismes i introduïu en aquesta aplicació anomenada [WordClouds](#) aquelles paraules que vagen apareixent als aforismes i que ajuden a definir l'amistat. Imprimiu el resultat final a manera de núvol de paraules i pengeu-lo a classe.

57. A continuació, visioneu [aquest clip](#) del programa *Salvados* i anoteu l'edat d'inici en el consum d'alcohol a l'Estat espanyol i allò que us sorprèn del vídeo.

58. Imagineu que us han encarregat escriure un article d'opinió per al web [Adolescents.cat](#) sobre el consum d'alcohol en l'adolescència. Amb les dades i la informació que teniu, transmeteu la vostra opinió a partir d'arguments per convèncer el lector dels efectes perniciosos del consum d'alcohol. Penseu arguments, contraarguments, exemples, citacions, fonts d'autoritat. També podeu visitar pàgines com aquestes per obtenir més informació: [El Pep](#) o [la Clara](#), unes [estadístiques](#) sobre el consum d'alcohol. Recordeu de formatar el text com si fora un article per al web, amb un titular, imatge, data, autor... Podeu aprofitar plantilles de [Flipsnack](#) o [Canva](#) per fer-ho.

59. Imagineu que l'Ajuntament del vostre municipi celebra unes jornades centrades en els adolescents i la societat actual. Hi ha xarrades i tallers sobre ensenyament, tecnologia, videojocs, lleure i també sobre salut. En aquestes jornades s'organitza un debat sobre l'impacte de l'alcohol en el jovent i la vostra escola ha estat convidada per participar-hi.

Precisament, teniu molta informació sobre l'alcoholisme, ja que durant la lectura de la novel·la i les diverses tasques que heu fet heu rebut molts coneixements sobre el tema i ara és el moment per expressar la vostra opinió. Organitzeu aquest debat a l'aula seguint els següents passos:

1. Cal que decidiu el tema concret del debat; un possible tema seria "Prohibició de l'alcohol, sí o no".
2. Distribuiu-vos en grups de quatre i decidiu quin punt de vista voleu defensar, a favor o en contra. Si no us poseu d'acord, ho podeu fer a l'atzar.
3. Cerqueu informació per fonamentar els vostres arguments: dades, estudis, veu d'experts...

4. Avanceu-vos per rebatre: penseu informació que podran dir els altres grups i redacteu-ne rèpliques.
5. Prepareu material de suport visual: algun esquema, testimoni, imatge pot ser molt útil.
6. Per acabar, prepareu les intervencions d'acord amb la següent estructura:

Aspecte	Temps
1. Presentació del tema i tesi	2-3 minuts
2. Desenvolupament de la informació	4-5 minuts
3. Rèpliques	1-2 minuts
4. Contrarèpliques	1-2 minuts
5. Conclusions i valoracions finals	2 minuts

Finalment, seria adequat que entre els membres del grup establíreu diferents tasques, com ara: un portaveu principal, un encarregat d'apuntar informació durant el debat per rebatre, un encarregat del suport visual, un de fer les conclusions finals, i tots de buscar informació i preparar els arguments.

60. Arribem, ara sí, al final de les tasques plantejades amb la conclusió del diari. Quan el vostre professor o professora us ho indique, caldrà que li lliureu el diari perquè siga valorat. Però abans caldrà que el compartiu amb la classe. En grups de quatre dediqueu un espai a explicar la vostra experiència durant la redacció del diari als companys i companyes: què és el que més us ha agradat de la novel·la, el que menys, quines reflexions heu posat al diari...

4. APÈNDIX

1. El text argumentatiu

1.1 El text argumentatiu: característiques principals

- 1.a Objectiu: el text argumentatiu té la intenció d'influir o convèncer els receptors per tal de modificar-ne el pensament mitjançant uns raonaments fonamentats que els condueixen cap a una conclusió volguda per l'autor.
- 1.b Estructura:
- Tesi, o idea que es vol demostrar. Es presenta en primer lloc i posiciona els lectors.
 - Argumentació, en què es despleguen tots els recursos lògics i retòrics per donar validesa a la tesi.
 - Conclusió, que globalitza la deducció i és la conseqüència lògica del desplegament argumentatiu precedent, i que reafirma la tesi de partida.
- 1.c Ús lingüístic: ús abundant de recursos estilístics.
- Ús d'anàfores lèxiques i gramaticals.
 - Predomini dels verbs en primera persona.
 - Freqüents preguntes retòriques.
 - Presència de reiteracions i estructures paral·leles.
 - Ús d'arguments d'autoritat, sovint referits literalment en forma de cites, amb la pretensió de fonamentar i verificar la tesi.
 - Ús de sinonímies i de formes antitètiques.
 - Marcadors d'ordre i connectors causals i consecutius.
 - Llenguatge formal.
 - Predomini de la funció referencial.
- 1.d Àmbit: textos jurídics, periodístics i polítics. Predominant a l'assaig.

1.2 Marcadors i connectors

- 1 Els *marcadors textuais* identifiquen els paràgrafs i les frases, classifiquen la informació que contenen, de manera que faciliten que el lector sàpiga inconscientment quina mena d'informació trobarà.
- 2 Els *connectors* relacionen els paràgrafs i les frases, organitzen la informació i guien el lector pel que fa al contingut del text.
- 3 Aquests elements poden ser conjuncions, preposicions, adverbis, locucions, etc.

Els marcadors més habituals són:

- Per introduir un tema
 - L'objectiu principal de...
 - Ens proposem d'exposar...
 - Aquest escrit / informe / document tracta de...
 - Us adreçem aquest escrit per...

- Per encetar un tema nou
 - Respecte de X...
 - Pel que fa a X...
 - Quant a X...
 - Sobre (la qüestió de)...
 - Un altre punt és...
 - El punt següent tracta de...

- Per marcar l'ordre
 - Primer, / Primerament, / En primer lloc, / D'entrada,
 - Segon, / En segon lloc,
 - Tercer, / En tercer lloc,
 - En darrer lloc, / Finalment, / Per acabar, / En últim terme,

- Per fer distincions
 - D'una banda, / Per un costat,
 - De l'altra, / Per l'altre,
 - D'altra banda, / Altrament,

- Per continuar sobre un mateix punt
 - A més a més, / A més, / Tanmateix,
 - Després / Tot seguit / Així mateix,

- Per posar èmfasi en un punt
 - És a dir, / Això és, / Igualment,
 - En altres paraules, / Dit d'una altra manera,
 - Tal com s'ha dit, / Cal tornar a dir que... / S'ha de tenir en compte que...
 - El més important és... / La idea central és... / Convé ressaltar que...
 - Val la pena dir que... / Cal insistir que...

- Per posar exemples
 - Per exemple, / Un bon exemple d'això és... / N'és un bon exemple...

- Per resumir
 - En resum, / Resumint el que... / Recollint el més important...
 - Breument, / En poques paraules, / D'una forma breu...
 - En conjunt, / Globalment,

- Per acabar
 - En conclusió, / En definitiva, / En conseqüència, / Així doncs,
 - Per concloure, / Per acabar, / Finalment,
 - La forma *per últim* no és normativa.
 *Per últim, analitzem l'abast de les investigacions...
Finalment, analitzem l'abast de les investigacions...

Els **connectors** més habituals són:

- Per indicar causa:
 - atès que
 - com que
 - vist que
 - ja que
 - perquè
 - tenint en compte que
 - a causa de / a causa que
 - gràcies a
 - a força de
 - a raó de
 - per culpa de
 - La forma *doncs* usada en sentit causal és incorrecta. “Es van introduir diverses variables, *doncs era necessari...” “Es van introduir diverses variables, ja que era necessari...”.

- Per indicar conseqüència:
 - en conseqüència / a conseqüència de / consegüentment
 - per consegüent
 - per tant
 - així és que
 - de manera que
 - per això
 - per aquest fet
 - doncs
 - cosa que

- Per indicar condició:
 - si

- només de / només que
- posat que

- Per indicar finalitat:
 - a fi de / a fi que
 - per tal de / per tal que
 - amb l'objectiu de / amb l'objectiu que
 - perquè
 - per

- Per indicar oposició:
 - en canvi
 - en contra
 - al contrari
 - tanmateix
 - ara bé
 - amb tot
 - això no obstant / no obstant això

- Per indicar objecció:
 - encara que
 - malgrat que
 - per bé que
 - tot i que / amb tot i que

1.3 Rúbrica d'avaluació del text argumentatiu

	AE	AN	AS	NA
ADEQUACIÓ	Utilitza una varietat d'arguments adequada.	Utilitza una varietat d'arguments bastant adequada.	Utilitza una varietat d'arguments limitada.	No utilitza una varietat d'arguments adequada.
	Els arguments presenten una tipologia molt variada (d'autoritat, emocionals, d'analogia, dades...).	Els arguments presenten una tipologia bastant variada (d'autoritat, emocionals, d'analogia, dades...).	Els arguments presenten una tipologia poc variada (d'autoritat, emocionals, d'analogia, dades...).	Els arguments presenten una tipologia gens variada (d'autoritat, emocionals, d'analogia, dades...).
	Hi ha una tesi clara i ben desenvolupada.	Hi ha una tesi bastant clara però no està clarament delimitada.	Hi ha una tesi parcialment exposada però no està ben delimitada.	No hi ha cap tesi.
	El vocabulari que utilitza és variat, clar i precís.	El vocabulari és bastant variat, clar i precís.	El vocabulari és poc variat, clar i precís.	El vocabulari no és variat, clar ni precís.
	Distribució perfecta de la informació en parts: introducció, desenvolupament i conclusió.	Distribució bastant equilibrada de la informació en parts: introducció, desenvolupament i conclusió.	Distribució poc equilibrada de la informació en parts: introducció, desenvolupament i conclusió.	No hi ha distribució de la informació en parts: introducció, desenvolupament i conclusió.
COHERÈNCIA	La idea principal esmenta perfectament el tema del text argumentatiu i esquematitza els punts principals que es tractaran.	La idea principal esmenta bastant bé el tema del text argumentatiu i esquematitza els punts principals que es tractaran.	La idea principal esmenta de manera correcta el tema del text argumentatiu i esquematitza els punts principals que es tractaran.	La idea principal no esmenta el tema del text argumentatiu i esquematitza els punts principals que es tractaran.
	Les idees sempre presenten perfectament un ordre lògic i els paràgrafs estan organitzats de manera que reforcen l'eficàcia	Les idees presenten bastant bé un ordre lògic i els paràgrafs estan organitzats de manera que reforcen l'eficàcia argumentativa.	Les idees presenten correctament un ordre lògic i els paràgrafs estan organitzats de manera que reforcen l'eficàcia argumentativa.	Les idees no presenten un ordre lògic i els paràgrafs estan organitzats de manera que reforcen l'eficàcia argumentativa.

	AE	AN	AS	NA
	argumentativa.			
	Fa un ús dels signes de puntuació perfecte per al nivell.	Fa un ús dels signes de puntuació bastant bo per al nivell.	Fa un ús dels signes de puntuació correcte per al nivell.	No fa un ús correcte dels signes de puntuació per al nivell.
	L'ús de pronoms és perfecte per al seu nivell.	L'ús de pronoms és bastant bo per al seu nivell.	L'ús de pronoms és correcte per al seu nivell.	L'ús de pronoms no és bo per al seu nivell.
COHESIÓ	Les idees estan perfectament cohesionades i es fa servir una varietat perfecta de connectors.	Les idees estan bastant ben cohesionades i es fa servir una varietat bastant bona de connectors.	Les idees estan correctament cohesionades i es fa servir una varietat adequada de connectors.	Les idees no estan ben cohesionades i no es fa servir una varietat adequada de connectors.
	L'alumne/a és molt original a l'hora de triar el tema del text (si escau), presenta aportacions personals serioses i treballades i desperta l'atenció del lector.	L'alumne/a és bastant original a l'hora de triar el tema del text (si escau), presenta bastantes aportacions personals serioses i treballades i desperta bastant bé l'atenció del lector.	L'alumne/a és original a l'hora de triar el tema del text (si escau), presenta aportacions personals serioses i treballades i desperta l'atenció del lector.	L'alumne/a no és original a l'hora de triar el tema del text (si escau), no presenta aportacions personals serioses i treballades i no desperta l'atenció del lector.
	L'argumentació presenta una afirmació molt clara i molt ben fonamentada de la posició de l'autor del text sobre el tema.	L'argumentació presenta una afirmació clara i ben fonamentada de la posició de l'autor del text sobre el tema.	L'argumentació presenta una afirmació poc clara i poc fonamentada de la posició de l'autor del text sobre el tema.	L'argumentació no presenta una afirmació clara i fonamentada de la posició de l'autor del text sobre el tema.
ESTIL	S'utilitzen perfectament recursos propis del text argumentatiu: ironia, preguntes retòriques, citacions d'autoritat...	S'utilitzen bastant bé recursos propis del text argumentatiu: ironia, preguntes retòriques, citacions d'autoritat...	S'utilitzen correctament recursos propis del text argumentatiu: ironia, preguntes retòriques, citacions d'autoritat...	No s'utilitzen recursos propis del text argumentatiu: ironia, preguntes retòriques, citacions d'autoritat...

2. El text descriptiu

1. Definició

És un tipus de text que dona les característiques d'un objecte, una persona, un paisatge...

Pot ser de tipus físic o psíquic. Pot ser subjectiu o objectiu. Sol aparèixer amb altres textos, com els narratius.

2. Estructura

No té una estructura fixa, però podem trobar-hi un ordre: de dalt cap avall, de prop a lluny, d'esquerra a dreta...

3. Característiques

3.1 Abundància d'adjectius.

3.2 Connectors d'ordre (en primer lloc, finalment...) i espacials (a la dreta, a l'esquerra...).

3.3 Verbs: present, futur i imperfet (cantava).

3.4 Verbs: ser, estar i semblar > copulatiu.

3.5 Figures literàries (especialment en descripcions literàries): comparacions i metàfores.

3.6 Tipologies: pot ser objectiu o subjectiu. També es poden descriure paisatges, objectes o persones (retrat, prosopografia i etopeia).

4. Exemples

Apareixen en novel·les, contes, reportatges, guies de viatge, catàlegs, llibres de text...

3. Rúbrica del diari de lectura

RÚBRICA DIARI DE LECTURA				
	EXPERT (AE)	AVANÇAT (AN)	APRENT (AS)	NOVELL (NA)
Presentació (20%)	La coberta és original i motivadora, diferenciada del format interior. S'identifica adequadament l'autor/a i el títol del llibre. Bona presentació.	La coberta es diferencia del format interior. S'identifica adequadament l'autor/a i el títol del llibre. Bona presentació.	La coberta no es diferencia suficientment del format interior. S'identifica adequadament l'autor/a i el títol del llibre. Presentació millorable, lletra llegible, presentació correcta.	La coberta no es diferencia del format interior. No s'identifica adequadament l'autor/a i el títol del llibre. Presentació inadequada, lletra il·legible, presentació deficient.
Adequació (40%)	El format és adient, indica les dates de cada entrada. Aquestes presenten reflexions personals profundes, connexions de la lectura amb experiències pròpies, opinions raonades sobre els fragments o capítols. Completa el contingut amb material molt adient: dibuixos, fotografies, cites...	El format és adient, indica les dates de cada entrada. Aquestes presenten reflexions personals, algunes connexions de la lectura amb experiències pròpies, opinions raonades sobre els fragments o capítols. En alguna ocasió completa el contingut amb material adient: dibuixos, fotografies, cites...	El format és prou adient, indica les dates de cada entrada. Aquestes presenten reflexions personals poc aprofundides, opinions poc raonades sobre els fragments o capítols. En alguna ocasió completa el contingut amb material adient de manera aïllada o poc rellevant: dibuixos, fotografies, cites...	El format no és adient, no indica les dates de cada entrada. Aquestes presenten reflexions personals molt superficials o poc raonades sobre els fragments o capítols. No completa el contingut amb material adient de manera aïllada o poc rellevant: dibuixos, fotografies, cites...

RÚBRICA DIARI DE LECTURA				
Coherència i cohesió (20%)	Ús molt complet i adequat d'estructures organitzatives variades, de connectors diversos i altres mecanismes de cohesió.	Ús complet i adequat d'estructures organitzatives variades, de connectors diversos i altres mecanismes de cohesió.	Ús incorrecte d'estructures organitzatives, de connectors diversos i altres mecanismes de cohesió.	Ús insuficient d'estructures organitzatives, de connectors diversos i altres mecanismes de cohesió.
	Composició, divisió de paràgrafs i puntuació consistents i adequades.	Composició, divisió de paràgrafs i puntuació consistents i generalment adequades.	Composició, divisió de paràgrafs i puntuació en ocasions consistents i adequades.	Composició, divisió de paràgrafs i puntuació gens consistents ni adequades.
Correcció lingüística (20%)	No comet gairebé cap errada gramatical. L'ús del lèxic és molt correcte, adequat al nivell.	Comet algunes errades gramaticals. L'ús del lèxic és correcte, adequat al nivell.	Comet moltes errades gramaticals. L'ús del lèxic és limitat, encara que adequat al nivell.	Comet excessives errades gramaticals. L'ús del lèxic és molt pobre, no adequat al nivell.